

KUNNSKAP MÅ BIDRA TIL VERDISKAPING

Av Christl Kvam,
leder i Akademikerne

Foto: Akademikerne

**Kunnskapsarbeidere, kunnskaps-
samfunn, kompetansearbeids-
kraft; ord som brukes i festtaler,
politiske dokumenter og debatter.
Men er det gode ord for å beskrive
vårt samfunn i dag? Eller er det
ord som beskriver en drøm om
hvordan det burde ha vært?**

Et av de viktigste kjennetegnene ved et kunnskapssamfunn er at det er et samfunn hvor ny kunnskap raskt overføres til verdiskaping ved å endre måten noe organiseres, produseres eller gjennomføres på. I et kunnskapssamfunn brukes kunnskap på nye måter, i et kunnskapssamfunn snakker professoren, læreren og næringslivslederen ofte sammen og ser gjensidig nytte av å gjøre det.

Akademikerne organiserer drøyt 130 000 norske kunnskapsarbeidere, 130 000 fagpersoner med hver sin tilnærming til sitt fag og til samfunnet. 130 000 mennesker som er avgjørende for at visjonen om kunnskapssamfunnet skal bli noe mer enn festtaler.

Andelen som tar høyere utdanning i Norge er svært høy.

Foto: Olav Heggø

Kunnskapssamfunnets byggeklosser

Utdanningskjeden, fra grunnskole til PhD, er hovedfundamentet i kunnskapssamfunnet. Her samles og produseres det kunnskap, og ikke minst: Kunnskapen overføres til nye personer som igjen bidrar i verdiskaping. Så langt er de fleste enige. Det er når vi kommer til beskrivelsen av virkeligheten og hva som kreves for å virkeliggjøre kunnskapssamfunnet at uenigheten oppstår.

Ingen kjede er sterkere enn det svakest leddet, det gjelder også utdanningskjeden. Det man lærer, eller ikke lærer, i barneskolen er ofte minst like viktig som elementer av en mastergrad. Faglig kompetent undervisningspersonale er derfor like viktig i grunnskolen som på universiteter. Akademikerne mener at alle elever skal ha krav på å få undervisning av personer med solid formell kompetanse i de fagene de underviser i.

En mattelærer som skal motivere unge mennesker kan ikke bli utrygg når spørsmålene går utover pensum, en norsklærer må kunne komme med eksempler som ikke står i læreboka.

Likt og ulikt

Mennesker er ulike, menneskers evner er ulike. En moderne kunnskapsnasjon trenger et utdanningssystem som tar høyde for dette. Alle skal ha like muligheter i det norske utdanningssystemet. Det betyr imidlertid ikke at alle skal bli like.

Utdanningen skal være tilpasset den enkeltes behov. For Akademikerne betyr ikke dette bare at de som trenger ekstra undervisning og veiledning skal få dette, det betyr også at det må settes av ressurser til å ta vare på talentene. Å miste interessen til talentene på grunn av manglende oppfølging er problematisk for et kunnskapssamfunn.

Norge scorer dårlig på undersøkelser som tester fagnivået på elevene. Jeg er ingen ekspert på slike undersøkelser, men det må være et tankekors at land som investerer langt mindre ressurser per elev får markant bedre resultater enn oss. Jeg tror likhetstankegangen har deler av skylda. Vi er blitt så opptatt av at alle elever skal behandles likt at vi har glemt at de faktisk er ulike mennesker.

I Finland, et yndet land å se til i utdanningssammenheng, har de et system for å fange opp elever som er disponert for lærevansker allerede før de begynner på skolen. Dermed kan de sette inn ressurser på å hjelpe elevene med å ta til seg kunnskap før etterslepet blir for stort. Jeg tror dette hadde vært rett vei å gå også i Norge. I tillegg bør skolene fylles av kompetansen til PP-rådgivere og sosial- og helsearbeidere som i dag i altfor stor grad sitter inne på kommunehuset og fjernt fra der de

Utdanningskjeden, fra grunnskole til PhD, er hovedfundamentet i kunnskaps-samfunnet. Her er elever fra ungdomsskolen Ingjersåsen Skole på Kolbotn.

Foto: CHB

behøves mest – nemlig ute på skolene. For at vi i fremtiden skal kunne få mer enn 75 prosent av ungdommer gjennom videregående skole må også de problemer som har mer sammensatte årsaker enn lese- og skrivevansker adresseres. Derfor må man også tenke nytt i forhold til hvilken kompetanse som skal være på den enkelte skole.

Ny kunnskap, gamle holdninger

Norsk arbeidsmarked er i dag veldig tradisjonelt. Undersøkelser Nifu Step har gjennomført på vegne av Akademikerne viser at selv om det nå er flere kvinnelige studenter enn mannlige så er både fagvalgene de gjør i studiet og karrierevalgene etterpå minst like tradisjonelle som før. Ingeniører går til næringslivet, filo-

Det er ikke bare i næringslivet man trenger en holdningsoppdatering. Også i universitetets korridorer er det behov for en brush-up.

Foto: CHB

loger går til skolen og samfunnsvitere går til statsforvaltningen.

For at Norge skal bli en ledende kunnskapsnasjon må noe gjøres med dette. Og her kommer holdningene inn. I en situasjon med mangel på de fleste typer arbeidskraft må bedriftene tørre å tenke nytt og prøve ny kompetanse. Akademikere bør også selv tenke igjennom hvordan deres kompetanse kan brukes. Holdningsendringer er påkrevd både hos arbeidsgivere og arbeidstakere. I takt med en økende globalisering er det behov for både kulturell, samfunnsfaglig og språklig kompetanse i prosjekter der det før holdt med realfag.

Det er ikke bare i næringslivet man trenger en holdningsoppdatering. Også i universitetets korridorer er det behov for en brush-up. Flere fagmiljøer kan med fordel samarbeide tettere med næringslivet og nye kandidater kan rettleides mot mer næringslivsrelevante oppgaver. Norge kan aldri bli en av verdens ledende forskningsnasjoner, men vi kan bli blant de beste på å bruke den kunnskapen vi har på en fornuftig måte. I de fleste situasjoner fokuseres det mest på fagkunnskapene, jeg mener at holdningene også er avgjørende for et vellykket kunnskapssamfunn.

Også universitetets kunnskapsarbeidere er en av arbeidslivets pariakaster.

Unge mennesker som starter en forskerkarriere ved universitetet blir presentert for et arbeidsliv med 10 år midlertidig ansettelse, nesten ingen driftsmidler til å drive prosjektene sine og 30 prosent lavere lønn enn tilsvarende arbeid i privat sektor. Dersom universitetene skal klare å rekruttere neste generasjon professorer må det gjøres noe drastisk med både arbeidsbetingelser og rammevilkår for universitetenes kunnskapsarbeidere.

Norge, et kunnskapssamfunn?

Jeg vil si at Norge per i dag ikke utnytter sitt potensial som kunnskapsamfunn fullt ut. Vi lever fortsatt i et samfunn hvor produksjon som krever jern fortsatt verdsettes mer enn produksjon som krever hjerne. Samtidig er Norge et av de landene i verden hvor forutsetningene for et reelt kunnskapsamfunn er til stede. Andelen som tar høyere utdanning i Norge er svært høy, norsk arbeidsliv er omstillingsdyktig og nye holdninger kan lettere få gjennomslag her enn mange andre land.

Men, for å realisere kunnskapssamfunnets fulle potensial må det gjøres noe drastisk med arbeidsvilkårene til dem som utdanner den kvalifiserte kunnskapsarbeideren og med holdningene til hvor og hvilken kompetanse som trengs når.